

5
SINIF

DİM TÜRKÇE

DERS

İSLEME

Modülleri

2. MODÜL

CÜMLEDE ANLAM

- Cümlelerin Yüzeysel Anlamı
- Geçiş ve Bağlantı İfadeleri
- Cümle Oluşturma
- Cümlede Anlam İlişkileri
- Anlam Özelliklerine Göre Cümleler
- Duygu Belirten İfadeler
- Cümlelerin Derin Anlamı
- Cümlede Anlatım Özellikleri
- Gerçek Unsurlar
- Hayal Ürünü İfadeler

CÜMLENİN YÜZEY ANLAMI

Eş ve Yakın Anlamlı Cümleler

Eş veya benzer duygu ve düşünceler, farklı sözcük ve anlatım yollarıyla ifade edilebilir. Aynı düşünceyi ifade eden cümlelere **eş anlamlı cümleler**, benzer düşünceyi ifade eden cümlelere **yakın anlamlı cümleler** denir.

Örnek:

- Okumak, insanı geliştirip donatan eylemlerin başında gelir.
- Kendini geliştirmek isteyen birinin yapacağı ilk iş okumaktır.
  - ✓ Her iki cümlenin iletisi de “okumanın insanı geliştiren önemli bir eylem” olduğudur dolayısıyla bu cümleler eş anlamlıdır.

Örnek:

- Hiç kimse başarı merdivenlerini elleri cebinde tırmanmamıştır.
- Çaba sarf etmeyenlerin başarıya ulaşması mümkün değildir.
  - ✓ .....

Etkinlik - 01

Aşağıdaki cümlelerden eş veya yakın anlamlı olanları işaretleyiniz.

- a.**
1. Bir konuda kendini geliştirmek, o konuda çok çalışmaya bağlıdır.
  2. Belli bir alanda uzman olmak isteyen kimseler, o alanda çokça çalışma yapmalıdır.
  3. Çalışmanın miktarı artsa da kişi istemediği sürece başarılı olamaz.
- b.**
1. Kitap okuma alışkanlığı ailede başlar.
  2. Kitap okuma alışkanlığı okulda kazanılır.
  3. Kitap okuyan anne ve babaların çocukları, kitaplarla daha kolay dost olur.
- c.**
1. Eğitim konusunda ülkemizi tek kaynak olarak görüyorum.
  2. Okulumu bitirip yurt dışı eğitimlerine katılmak istiyorum.
  3. Ülkemdeki eğitimimi tamamladıktan sonra farklı ülkelerde de eğitim görmek istiyorum.

Anlamca Çelişen Cümleler

İfade ettiği duygu ve düşünceler birbirinin zıddı olan, birbiriyle uyuşmayan cümlelere **anlamca çelişen cümleler** denir.

Örnek:

- I. Denemekten korkmayın, denemeden başarıya ulaşılmaz.
- II. Başarılı olmak istiyorsanız yanlış yapmaktan kaçınin.
- ✓ I. cümlede, başarının şartı olarak sık sık denemelerde bulunmak öğütlenmiştir. Hâlbuki her denemede yanlış yapma ihtimali vardır. Demek ki I. cümlede başarıya giden yolda yanlış yapmanın olağan olduğu anlatılmak istenmiştir. II. cümlede ise başarının şartı olarak yanlış yapmaktan gösterilmiştir. Dolayısıyla numaralanmış cümleler anlamca çelişmektedir.

Örnek:

- I. Bir hikâye yazarı, hikâyelerinde çevresinde gördüklerini ayrıntılarıyla anlatmalıdır.
- II. Hikâyenin en önemli özelliği, kısa ve özlü bir anlatımı benimsemesidir.

✓ .....

.....

Etkinlik - 02

Aşağıdaki cümlelerden anlamca birbiriyle çelişenleri eşleştiriniz.

a. Düşüncenin gelişmesi, dilin gelişmesine bağlıdır.	1. Her şeyin olduğu gibi bilginin de bir sınırı vardır.
b. Gençken yapılan hatalar, yaş ilerleyince tekrarlanmaz.	2. Başarı, temkinli olanları sever.
c. Öğrenme, sonsuz bir yolculuktur.	3. Bireyin ve toplumun temel meselesi adalettir.
ç. Ahlakın temelleri ailede atılır.	4. Okuyucu; sayfalarda kendine, komşusuna, öğretmenine rastlayabilmelidir.
d. Cesur olup risk aldığınız ölçüde başarıya yaklaşsınız.	5. Kişi, başkalarından önce kendini düşünebilmelidir.
e. Yaşamda sanattan daha önemli başka bir şey yoktur.	6. Dil ve fikir, birbirinden bağımsız kavramlardır.
f. Edebî eserler, bize her zaman gördüğümüzden farklı birer dünya sunabilmelidir.	7. İnsanlar, her yaşta hata yapabilir.
g. Fedakârlık, çok önemli bir değerdir.	8. Hayatta ailemiz kadar bizi düşünecek ya da sevecek kimse yoktur.
ğ. Dostlar, insana ailesinden daha yakındır.	9. Okul, bütün erdemlerin tohumlarının atıldığı yerdir.

a.   b.   c.   ç.   d.   e.   f.   g.   ğ.

1. I. Çalışmak, her insan için önemli bir sorumluluktur.
- II. Kişinin sorumluluğunda olan işler çalışarak sonuçlandırılmalıdır.
- III. Yapacağımız işleri önceden tasarlamamız gerekir.
- IV. İyi niyetle yapılan her eylem amacına ulaşır.

Numaralanmış cümlelerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I ve II   B) I ve III
C) II ve IV   D) III ve IV

2. I. Ne doğrarsan aşına, o gelir kaşığına.
- II. Kuzguna yavrusu anka görünür.
- III. Kimse yoğurdum ekşidir, demez.
- IV. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

Numaralanmış atasözlerinden hangileri anlamca birbirlerine en yakındır?

- A) I ve II   B) II ve III
C) II ve IV   D) III ve IV

3. I. Kısacık bir fıkra, birkaç sayfa yazıyla anlatılamayan gerçekleri ifade edebilir.
- II. Anlatılan fıkralar arasında ortak yönleri olanlar çoktur.
- III. Fıkraların anlatım gücü, uzun uzun yazılan düzyazınınkinden daha fazladır.
- IV. Fıkraları anlamak için sayfalar dolusu yazı yazılabilir.

Numaralanmış cümlelerden hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I ve II   B) I ve III
C) II ve III   D) III ve IV

4.

Dağ ne kadar yüce de olsa yol, üstünden geçer.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenene anlamca en yakındır?

- A) Kişi, başaracağına emin olmadığı işe kalkışmamalıdır.
- B) Dağlar, uzaktan göründükleri kadar yüksek değildir.
- C) Azim, akıl ve metotlu çalışmayla her güçlük yenilir.
- D) Her dağın kendince oluşturduğu doğal yolu vardır.

5.

Kitap kapağı, kitabın yüzüdür; bu yüzden kapak, kitabın özünü yansıtmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümleyle anlamca çalışmaktadır?

- A) Eserin kapağı, içerikle bağlantılı olmamalıdır.
- B) Kitabın içi ve dışı birbirini desteklemelidir.
- C) Kitapta anlatılanlar, kapakta da anlatılmalıdır.
- D) Kapak, kitabın içeriğiyle ilgili ipucu vermelidir.

6. Doğan Cüceloğlu, yurt dışında da ülkemizi psikoloji alanında başarıyla temsil etmiş ve bilimle günlük hayatı birleştirerek fark yaratmıştır.

Bu cümleden "Doğan Cüceloğlu" ile ilgili,

- I. Eserleri yabancı dillere çevrilmiştir.
- II. Alanında özgün bir yaklaşım sergilemiştir.
- III. Psikoloji dışında bir alanda çalışmamıştır.

yargılarından hangileri kesin olarak çıkarılamaz?

- A) Yalnız I   B) I ve III
C) II ve III   D) I, II ve III

Bilgi Notu

“Fakat, lakin ve ancak” sözcükleri de tıpkı “ama” gibi olumlu bir düşünceyi olumsuzla, olumsuz bir düşünceyi de olumluya çevirmek için kullanılır.

GEÇİŞ VE BAĞLANTI İFADELERİ

Bir cümlede olumlu bir durumdan olumsuz bir duruma, bir düşünceye karşıt ikinci bir düşünceye geçişi sağlayan sözcüklere **geçiş ve bağlantı ifadesi** denir.

Ama

Olumlu bir cümleyi olumsuzla, olumsuz bir cümleyi de olumluya çevirmek için kullanılır. Yani düşüncenin yönünü değiştirir.

- Para kazanmayı hiç sevmiyordu ama parayı hesapsızca harcamaya bayılıyordu.
✓ “Ama” sözcüğü bu cümlede tutarsız iki cümleyi bağlamak için kullanılmıştır.

Etkinlik - 03

a. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere kutularda yazılı olan geçiş ve bağlantı ifadelerinden uygun olanı yazınız.

ama	fakat	buna göre	son olarak	özellikle	rağmen	kısacası	ancak	bir başka deyişle
-----	-------	-----------	------------	-----------	--------	----------	-------	-------------------

1. Sonuçlar açıklandı, ... sınıf başkanısın.

2. Faturayı ödedim ..... telefonum hâlen kapalı.

3. Zamanla o da öğrenecek ..... yaş geçmiş ve kalp kırılmış olacak.

4. Ağzına geleni saydı ..... sonra pişman olup özür diledi.

5. Eğitimimizin sonuna geldik, ... şunu söylemek istiyorum.

6. Sözel dersleri çok severim, ... Türkçeyi.

7. Mesai bitti ..... akşam oldu.

8. Okul hayatım bitti ..... artık öğrenci değilim.

b. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere getirilebilecek geçiş ve bağlantı ifadelerini işaretleyiniz.

1. Sıranın bana gelmesini bir saattir bekliyorum ---- sıra hiç akıyor.

- a. ne var ki   b. çünkü   c. tabii ki   ç. fakat

2. ---- şunu söylemek istiyorum: Başarımı, hepinizin başarısı olarak görüyorum.

- a. Hâlbuki   b. Kısacası   c. Yani   ç. Özetle

3. Bugün meslek hayatımın son günü ---- bugün emekli oluyorum.

- a. çünkü   b. ama   c. böylece   ç. dahası

4. Sabah uyanamadım ---- okula geç kaldım.

- a. bu yüzden   b. çünkü   c. hatta   ç. o sebeple

CÜMLE OLUŞTURMA

Kurallı bir cümlede iş, oluş ve hareket bildiren kelime veya kelime grubu, cümlenin sonunda bulunur. Cümledeki diğer unsurlar da yargı bildiren sözcüğe göre sıralanır.

Örnek:

Aşağıda karışık olarak verilen sözlerden anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturunuz.

her okul

açılan

bir

sağlar

kapanmasını

hapishanenin

- ✓ Verilen sözlerden iş, oluş, hareket bildirmeye uygun ifade “sağlar” sözcüğüdür. Diğer sözlerin bu ifadeye doğru bir şekilde bağlanması gerektiğine göre “sağlar” sözcüğüne soracağımız uygun sorularla onları bulabiliriz.

“Sağlayan ne?”

açılan

her okul

“Neyi sağlar?”

bir

hapishanenin

kapanmasını

- ✓ O hâlde kurallı cümle şu şekilde olmalıdır: .....

.....

Etkinlik - 04

Aşağıdaki numaralanmış sözleri anlamlı ve kurallı cümleler oluşturacak şekilde sıralayınız.

a.

I. alışkanlıklar

.....

II. gelir

III. hâline

IV. bırakılmazsa

V. ihtiyaç

VI. zamanla

b.

I. kişinin

.....

II. farktır

III. başlangıç noktası ile

IV. arasındaki

V. başarı

VI. ulaştığı yer

Etkinlik - 05

a. Aşağıda karışık olarak verilen sözcükleri anlamlı ve kurallı cümleler hâline getiriniz.

1. güçlü yetiştirir sınavlar insanlar zor

2. bir insanın yaptığı anlatır değerini işler

3. gibidir bir kalp bahçe sevgisiz çiçeksiz

4. için mutlu beklemeyin gülmek olmayı

5. bildiğini her bil her söyleme söylediğini

6. geçmişini geleceğini bilmeyen kurgulayamaz

b. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen sözcüklerden uygun olanlarla tamamlayınız.

1. Her istediğiniz olursa neyi ..... edeceksiniz? heykel

2. Pes etmek, ... diğer adıdır. ailedir

3. Mermeri yontmadan ..... ortaya çıkmaz. başarısızlığın

4. Bir ülkenin geleceği, o ülke insanların göreceği ..... bağlıdır. hayal

5. En büyük zenginlik, birlik olan bir ..... eğitime

Etkinlik - 06

Aşağıdaki cümlelerin anlamlı, kurallı ve eksiksiz bir şekilde birleştirilmiş hâllerine “D”, yanlış birleştirilmiş hâllerine “Y” yazınız.

a.

- NASA, yeni hazırlanan uzay giysilerini tanıttı.
- Astronotlar, bu uzay giysilerini giyecek.

1. Astronotlar; NASA tarafından tanıtılan, yeni hazırlanan uzay giysilerini giyecek.
2. Astronotlar, yeni tanıtılan uzay giysilerini NASA’da giyecek.
3. NASA’nın hazırladığı yeni giysileri, astronotlar uzayda giyecek.
4. Astronotların giyeceği ve NASA’nın tanıttığı uzay giysileri yeni hazırlandı.

b.

- Türkiye’de rüzgâr enerjisi kullanılmaktadır.
- Türkiye, rüzgâr enerjisi kullanımında 43 ülke içinde altıncı sıradadır.

1. Rüzgâr enerjisi kullanımında Türkiye, 43 ülke içinde altıncı sıradadır.
2. Türkiye, rüzgâr enerjisi kullanan 43 ülkeden biridir.
3. Rüzgâr enerjisi kullanan 43 ülke içinde Türkiye, altıncı sıradadır.
4. Rüzgâr enerjisi kullanan altı ülke içinde Türkiye de vardır.

c.

- James Watt, buhar makinesini 1763 yılında icat etti.
- Buhar makinesinin icadı, Sanayi Devrimi’nin başlangıcıdır.
- Sanayi Devrimi’nin en olumsuz sonucu hava kirliliğidir.

1. 1763’te başlayan Sanayi Devrimi’nin en olumsuz sonucu olan hava kirliliği, buhar makinesinin icadını sağlamıştır.
2. Hava kirliliği, James Watt’ın 1763 yılında icat ettiği buhar makinesi ile başlayan Sanayi Devrimi’nin en olumsuz sonucudur.
3. Sanayi Devrimi’nin mucidi olan James Watt’ın 1763 yılında başlattığı hava kirliliği, buhar makinesinin icadının önemli nedenidir.
4. James Watt’ın 1763 yılında icat ettiği buhar makinesi ile başlayan Sanayi Devrimi’nin en olumsuz sonucu hava kirliliğidir.

1. Önceleri kitabım çoktu ---- onları okumuyordum. Okumak denilen fırtınalı denize açıldığım gençlik yıllarımdan beri bu macerayı yaşamayanlara acırım.

Bu metinde boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) fakat   B) için
C) ancak   D) ama

2. Bugün herkesin takdir ettiği bir mühendisim çünkü ----

Bu cümlede boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) bana verilen işleri zamanında, eksiksiz ve mükemmel bir şekilde yaptım.
B) baştan savma ve gelişigüzel davranışlarım başarılı olmamı sağladı.
C) öğrenim sürecimde planlı çalıştım ve ödevlerimi hiç aksatmadım.
D) dünyadaki bilimsel gelişmeleri yakından takip ettim.

3. I. yanında
II. arkadaşını
III. öv
IV. ikaz et
V. başkalarının
VI. yalnızken

Numaralanmış sözlerle anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturulmak istense doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) II - V - I - IV - VI - III
B) II - VI - IV - V - I - III
C) V - III - II - I - IV - VI
D) V - I - II - IV - VI - III

4. I. çalılık alanlarda sürüler
II. burunları
III. ormanlarda ve
IV. hâlinde yaşar
V. çok iyi koku
VI. alan kurtlar sık

Numaralanmış sözler anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan üçüncü olur?

- A) III   B) IV   C) V   D) VI

5. Kış, baharı; bahar da yazı aratmayacak güzellikleri içinde barındırıyor ---- insanoğlu hep açgözlülük yapıyor.

Bu cümlede boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) çünkü   B) ama
C) fakat   D) lakin

- 6.

Küçük kıza yardım etmek istiyorduk ---- o buna izin vermiyordu.

Bu cümlede boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) ancak   B) fakat
C) ama   D) veya

7. İki gündür bahar çiçekleriyle renk renk olmuş çayırlardan geçiyoruz ---- bu süslü dış görünüşe aldanıp da buralarda durup dinlenmeye, çiçek toplamaya kalkışmamalı. Her çimenin altından yüzlerce sivrisinek fırlayıp insanı boğuyor. Tuna Irmağı'nın bataklıklarından binlerce yabani ördek, saksağan, karga, atmaca kalkarak etrafımızda küme küme uçuyor.

Bu metinde boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi uygun değildir?

- A) fakat   B) ancak
C) rağmen   D) ama

8. I. bir tehdittir
II. yapılmış
III. bütün
IV. topluma yöneltilmiş
V. bir kişiye
VI. haksızlık

Numaralanmış sözler anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan dördüncü olur?

- A) II   B) III   C) V   D) VI

9. • Günü verimli kullanmak istiyordu ---- erken kalkmıyordu.
• Oraya erken gittim ---- kimseyi göremedim.
• Otobüs aheste aheste yol alıyordu ---- yolculardan birkaçının acelesi vardı.

Bu cümlelerde boş bırakılan yerlere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) rağmen - için - fakat
B) ama - lakin - fakat
C) için - fakat - rağmen
D) fakat - rağmen - için

10. I. Amerikalı bilim insanı
II. üreten geni
III. keşfetti
IV. 1992 yılında
V. Douglas Prasher
VI. gelişim proteinini

Numaralanmış sözlerle anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturulmak istense doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) I - V - IV - VI - II - III
B) IV - I - V - VI - II - III
C) I - V - VI - II - IV - III
D) IV - I - V - II - VI - III

11. • Projeyi tamamlamak istiyordu ___I___ hiç çalışmıyordu.
• Ne yapmak istediğini uzun uzun anlattı ___II___ anlattıklarından ben bir şey anlamadım.
• Kütüphanesinde birçok kitap vardı ___III___ hepsini okuyamamıştı.

Bu cümlelerde numaralanmış yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II	III
A)	fakat	için	ancak
B)	ancak	fakat	için
C)	lakin	ancak	fakat
D)	ancak	için	lakin

CÜMLEDE ANLAM İLİŞKİLERİ

Neden-Sonuç Cümleleri

Bir olayın sonucunu verirken o sonucu ortaya çıkararak nedenin belirtildiği cümlelere **neden-sonuç cümlesi** denir. Cümleler arasındaki neden-sonuç ilişkisi; “-den/-dan, için, diye, çünkü, ile, ki, bu nedenle, bunun üzerine, -dan dolayı...” gibi çeşitli ek, sözcük ya da söz gruplarıyla oluşturulur.

Örnek:

- Zamanı iyi değerlendirmediyinden en büyük hazinesini kaybetmişti.
- Kendi yanlışlarını düzeltmediğin için başka insanlardan yardım isteyemezsin.
- Yağmur, aralıksız yağınca sel baskını oldu.
- Konuları anlamadı çünkü akli başka yerdeydi.
- Olayları doğru yorumlayamaması nedeniyle bu duruma düştü.

Etkinlik - 07

Aşağıdaki neden ve sonuç bölümlerini uygun biçimde birleştirerek neden-sonuç ilişkisi içeren cümleler oluşturunuz.

a. Her sabah okula geç kaldığımdan	1. apar topar yurt dışına taşındı.
b. Toplantıya kimse katılmadığından	2. yazlıkları kaldırdım.
c. Aylardır beklediği haberin gelmesiyle	3. annemden azar işittim.
ç. Bilgisayarım bozulunca	4. aile bağlarımız kuvvetli.
d. Otururken sandalyeyi kırdığı için	5. uyarı cezası aldım.
e. Hayvanlarla aram iyi diye	6. ocaktaki yemeği yaktı.
f. Ailemle çokça vakit geçirdiğimiz için	7. seninle bir daha konuşmayacağım.
g. Yeteri kadar kitap okumadığım için	8. ödevlerimin hiçbirini yapamadım.
ğ. Havalar soğumaya başlayınca	9. çok mahcup oldu.
h. Televizyona dalınca	10. veteriner hekim olmaya karar verdim.
ı. Geç saatlerde eve geldim diye	11. toplantı başka bir zamana ertelendi.
i. Beni bir kez olsun aramadığın için	12. soruları çözme sürem uzadı.
j. Artık görüşmek istemediğimizden	13. yolları ayırmaya karar verdik.

a. b. c. ç. d. e. f. g. ğ. h. ı. i. j.

 Etkinlik - 08

a. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri neden-sonuç cümlesi olacak şekilde tamamlayınız.

1. Yollar kapalı olduğu için .....

2. Ailesi ..... mezuniyete yetişemedi.

3. .... göremediğinden .....

4. Elimdeki tüm parayı harcadınca .....

5. Yeterince ısınmadan maça çıkınca .....

b. Aşağıdaki cümlelerden neden-sonuç ilişkisi içerenleri "✓" sembolüyle belirtiniz.

Cümleler

Neden-Sonuç

1. Aydınlatma için kurulan yeni sistemler, yüksek miktarda enerji gerektirdiği için oldukça maliyetli.

2. Bir proje geliştiren dört öğrenci, betonun kullanılabilir ürüne dönüştürülmesi için daha fazla çalışmaya başladı.

3. Kendi eksenini çevresinde en hızlı dönen cüce gezegenin bu dönüş hızı nedeniyle biçimi bir elipse benzer.

4. Aristo, canlıları sadece dış görünüşleri ve yaşadıkları ortam gibi fiziksel özelliklere göre gruplandırdığından onun sınıflandırması geçersiz.

5. Hava, gözle görülemiyor olsa da sayamayacağımız kadar çok gaz molekülünden oluşur.

6. Liseden mezun olduktan sonra akademik eğitim almak için yurt dışına gittim.

7. Büyümemiz için gerekli olan proteinlerin yapısında, DNA molekülünde ve vitaminlerin bazılarında azot bulunur.

8. Son yıllardaki küresel iklim değişikliği dolayısıyla Antarktika'da da hava sıcaklıkları arttı.

9. Bilime merak salıp ünlü bir kimya mühendisi olan Mario, insanlığı uyararak dünyayı kurtarmaya çalışıyor.

Amaç-Sonuç Cümleleri

Gerçekleştirilecek eylemin belli bir amaca yönelik olduğunu bildiren cümleler **amaç-sonuç cümleleri**dir. Yargılar arasındaki amaç-sonuç ilişkisi; "için, amacıyla, üzere, diye" sözcükleriyle sağlanır.

Örnek:

- İyi bir dost olabilmek için dostlarının kötü günlerinde yanında oldu.
- Kendi mutluluğunu sağlamak için başka insanları mutsuz etti.
- Dostunun yüzünü güldürebilmek amacıyla ona hediye aldı.
- Çocuğu incitmemek için yaptığı yardımları gizledi.
- Kitap okumak amacıyla kütüphaneye gitti.
- Taze ekme almak üzere iki sokak ötedeki bakkala gitti.

Bilgi Notu

Amaç-sonuç cümleleri ile neden-sonuç cümlelerini birbirine karıştırmamak gerekir. Amaç-sonuç cümlelerinde iki yargıdan birincisi cümledeki amacı, ikinci yargı ise o amaçla yapılan sonucu ifade eder. Çoğunlukla amacın (birinci yargının) gerçekleşip gerçekleşmediği belli değildir ancak sonuç (ikinci yargı) gerçekleşmiştir. Neden-sonuç cümlelerinde ise her iki yargı da gerçekleşmiştir.

Örnek:

- Dinlediği şarkıda kendisini bulduğu için bu onun şarkısı oldu.
Neden Sonuç
- Bu güzel hikâye bitmesin diye bütün olanları gördüğü hâlde sustu.
Amaç Sonuç

Etkinlik - 09

Aşağıdaki amaç ve sonuç bölümlerini uygun biçimde birleştirerek amaç-sonuç ilişkisi içeren cümleler oluşturunuz.

a. Evi tertemiz yapmak için	1. aramıza çalışkan birini kattık.
b. Grubumuzun başarı oranını artırmak amacıyla	2. iş yerinden izin aldım.
c. Uzun bir tatil yapmak için	3. tüm gün temizlik yapmış.
ç. Resimlerini satmak üzere	4. alışveriş merkezine gitti.
d. Arkadaşına güzel bir hediye almak maksadıyla	5. bir galeri ile anlaşmış.

a.

b.

c.

ç.

d.

 Etkinlik - 10

a. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri amaç-sonuç cümlesi olacak şekilde tamamlayınız.

1. .... elinden geleni yapıyordu.
2. .... kitapları raflara dizdi.
3. .... parasını saklıyordu.
4. .... evindeki eski eşyaları sattı.
5. .... harıl harıl yemek hazırlıyor.
6. .... iyi bir uyku çekti.
7. .... kendine özen gösteriyor.
8. .... konsere gitti.
9. .... şehirden ayrıldı.
10. .... okuma yazma öğrendi.
11. .... öğretmen oldu.

b. Aşağıdaki amaç ve sonuç bölümlerini uygun biçimde birleştirerek amaç-sonuç ilişkisi içeren cümleler oluşturunuz.

1. Olanları anlatmak amacıyla	a. bir yayınevi ile anlaştı.
2. Tarih ile ilgili merakını gidermek için	b. arkadaşlarını etrafına topladı.
3. Hasta köpeğini iyileştirmek üzere	c. bir arıtma cihazı aldı.
4. Kitaplarını yayımlatmak amacıyla	ç. yediklerine dikkat ediyor.
5. Aydınlık bir gelecek için	d. okuma egzersizleri yapıyor.
6. Sudaki mikropları temizlemek maksadıyla	e. araştırma yapmaya başladı.
7. Sağlıklı bir vücuda sahip olmak için	f. var gücüyle çalışıyor.
8. Harfleri birbirine karıştırmamak için	g. iyi bir veteriner hekim arıyordu.
9. Sınavı kazanmak için	ğ. durmadan çalışıyoruz.
10. Sizi utandırmamak için	h. elimden geleni yapıyorum.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

